

Vern vipa i Hordaland Rapport 2020

Anders Heien, Harald Simonsen og Lars Ågren
21.12.2020

Innledning

Prosjekt vern vipa i Hordaland startet kartlegging, overvåking, tiltak og rapportering av hekkeområder for vipa i 2015. Prosjektet er organisert av frivillige medlemmer i NOF. Prosjektet har en liten prosjektgruppe som står for analyse og rapportering av innsamlede data i artsobservasjoner. Prosjektets viktigste bidragsyttere er i hovedsak vipebøndene og medlemmer av NOF i felt.

Rapporten 2020 er kortfattet og rett på sak. Prosjektet er i 2020 gjennomført uten prosjektmidler.

Resultat 2020

Det har vært en liten oppgang i hekkende viper i 2020 sammenlignet med 2018 og 2019 (se diagrammet nedenfor). Men sammenlignet med toppåret 2017 i prosjektperioden er det en liten nedgang. Samme utvikling har vi i totalt antall observerte viper i fylket. Dessverre ligger årets antall pulli bare på 2015-nivå, mer enn en halvering fra fjoråret. Også antall flyveferdige unger er mindre enn 2019.

Værmessig har det vært et normalår med verken tørke eller for mye regn i hekke- og oppvekstperioden fram til juli, som ble svært regnfull. Samtidig hadde vi en mild vinter i vipas overvintringsområder som medførte relativt tidlig etablering av vipepar i enkelte lokaliteter sør i fylket. Av 36 lokaliteter med hekkende viper, hadde 16 vellykket hekking (det samme antallet som i 2019).

Vi registrerer store variasjoner i fylket når det gjelder vipelokaliteter. Der hvor det før var store lokaliteter (Voss og Haukåsmarkene i Bergen), er det nå få eller ingen. Der hvor grunneier har både vilje og evne til å ivareta vipene på en best mulig måte, har hekkende viper holdt stand og til og med økt noe.

Vipekommune nr. 1 i fylket er Kvinnherad både når det gjelder antall viper, men også når det gjelder antall pulli. Kommunen har toppet statistikken i årene 2016 – 2020.

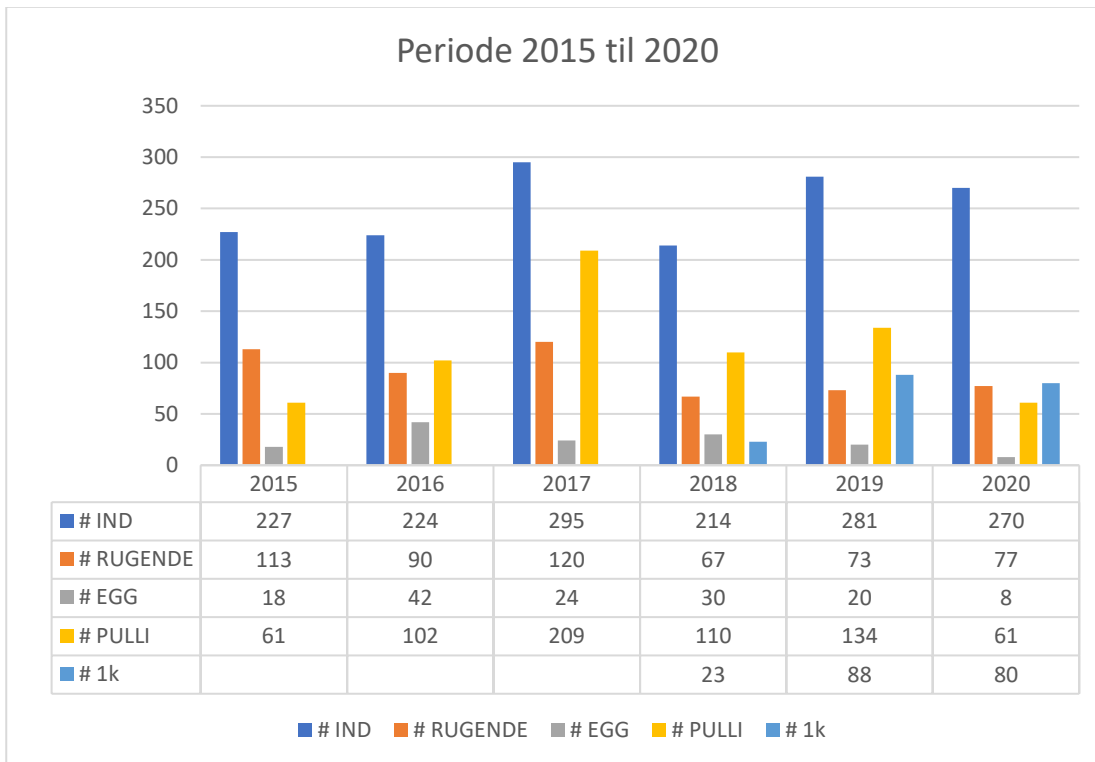
I prosjektperioden fra 2015 til 2020 er det vanskelig å snakke om helt klare utviklingstrekk. I beste fall kan vi vel si at bestanden av hekkende viper totalt i fylket har økt noe fra 2015. Dette skyldes en relativt stor og økende bestand i Kvinnherad, mens nedgangen i Askøy/Herdla og Alver har vært tilsvarende stor. Kanskje kan vi oppsummere med at nedgangen i antall hekkende viper har stoppet opp noe?

Åse myrene, Alver kommune. Vipelokalitet i kulturlandskapet

Grafisk presentasjon av antall rapportere vipere 2015 til 2020

Stolpediagrammet presenterer følgende antall; individer, rugende, egg, pulli og flyvedyktige unger. Antallene er hentet fra artsobservasjoner, rapporter fra observatører i felt, vipebønder og Facebookgruppen Vern vipa i Hordaland. Tallene er heftet med usikkerhet da prosjektet ikke gjennomfører systematiske og metodiske tellinger på faste tider gjennom hekkesesongen. Det er imidlertid et mål for prosjektet å få gjennomført i enkelte utplukkede områder i Hordaland.

Utdrag fra innrapporterte rapporter fra observatører i felt

Herdla naturreservat, Askøy kommune

Hekkeområdene er innenfor naturreservatet hvor det er grasproduksjon i stor skala. Reservatet har et sett med verneregler som skal beskytte fuglelivet. Gjennom året er det observert ulike brudd på forskriften, hunder som ikke holdes i bånd, ferdsel i forbudssonen og ferdsel på dyrket mark. Det gjør det mer krevende for hekkende fugl.

Vipene ankommer de to første ukene i mars. De kan inndeles i to kategorier, vipere på trekk som skal videre nordover og vipere som etablerer seg og hekker i reservatet. Antall hekkende vipere har gjennom årene ligget i intervallet 14 til 20 par. De hekker hovedsakelig i den nordlige halvdelen av området. De starter hekken i begynnelsen av april og avslutter medio juni. Flyveferdige unger har blitt observert ultimo juli. Det er grunn til å tro at det kan være opptil to gjenlegginger i løpet av sesongen. Vipene er utsatt for ulike trusler, menneskelige og fra måker og mink. I 2020 ble ikke førsteslåtten gjennomført i et område mellom fugletårnet og Urdneset. Området er avgrenset av gangvei i øst. Området har nå fått gjerde, samt det er inngått avtale med bonden om utsatt førsteslåt i en periode på tjue år. Området anbefales som en kandidat for metodiske registreringer ved ankomst, hekking og oppvekst av vipeunger. Det er observert hekkende vipere i området, 3 reir.

Oppsummert viser tallene fra artsobservasjoner at det har vært rundt 20 vipere, hanner og hunner, i reservatet i hekkeperioden. Minimumtall på rugende vipere er 8, antall pulli observert er 12, og 8 1k er rapportert. Det er krevende observasjonsforhold, grunnet rask vekst i dyrket mark.

Vestbøstad, Fitjar kommune

I vår kom det 6 vipere til Vestbøstad på Fitjar. Dei bygde reir på ein stad som kallast for Busteleite. Eg er sikker på at det eine paret fekk fram ein flygedyktig unge, og det andre paret fekk fram to flygedyktige ungar. Ungane vart klekte nett då det var på det kaldaste i vår, difor fekk dei truleg ikkje fram fleire flygedyktige ungar. Omlag ein månad seinare oppdaga eg eit vipepar ein annan stad på Vestbøstad. Dei fekk fram to flygedyktige ungar. Rapport mottatt fra Atle Vestbøstad.

Fagertunbakken, (Os) Bjørnafjorden

Dette er en lokalitet med lange ringmerkingstradisjoner av vipere. Over 500 vipere har blitt merket i årenes løp. Dette har rapportør og vipeentusiast Ragnar Lyssand stått for. Han har registrert 2 gjenfunn hvor vipen er funnet på samme sted (Moberg og Bøbakken) hvor den ble merket som pullus.

Årets resultat: Av 16 talte egg i fire reir ble det konstatert 9 flygedyktige unger. Det første kullet i et av reirene ble ødelagt av predator. Nytt reir funnet med 4 egg, alle klekket. En unge forsvant under "slåtten," og en ble tatt av predator. To unger flygedyktige.

Grunneier har i 2020 gjort en fantastisk jobb med oppfølging av vipene i forbindelse med "gylling" og "slått" på lokaliteten. Denne oppfølging har gjort at antall unger har økt fra 3 i 2019 til 9 i 2020.

Unneland, Bergen

Fram til mars i 2020 har Bergen kommune sanert og tildekket et tidligere bossdeponi på Unnelandsneset. Dette bossdeponiet grenser opp mot Nesvika naturreservat, og det er derfor av stor viktighet at tildekningsmassen er gunstig for grasproduksjon, og at det ivaretar naturverdier for vipere og andre vadefugler i området. Sluttresultatet av dette arbeidet kan diskuteres. Til tross for dette arbeidet som har pågått i vinterhalvåret, kan vi oppsummere årets vipesesong som akseptabel: 10.juni telte vi 6 snart flyveferdige unger fordelt på to par vipere. I tillegg et reir med 4 egg som antakelig er et nytt forsøk av vipepar som tidligere har mislykkes. Igjen må vi berømme at grunneier har tatt hensyn til vipeungene i forbindelse med slåtten. Dette har sikret området hvor vipeungene både er beskyttet, men også har god næringstilgang i forbindelse med en liten dam som også ligger i denne «fredede» stripen.

Tjeldstø naturreservat, Øygarden

I naturreservatet hekker vipe, rødstilk og storspove for å nevne de viktigste vadefuglene og som alle er rødlistet. Også et sandlopar får fram unger årlig i nordenden av reservatet.

Vern vipa prosjektet i Hordaland har spesielt fulgt med på hekkende vipere i reservatet. Årets hekkesesong kan oppsummeres med 6-9 flyveferdige vipeunger fordelt på tre par. Da området er stort og kupert, er det vanskelig å lokalisere reirene og telle unger uten å forstyrre hekkingen. I tillegg er det kjent at arter som storspove og vipe kan vandre ganske lange avstander med ungene sine. Denne atferden registrerer vi tydelig i reservatet. Ett ungekull oppholdt seg en stund på vestsiden av Riksveg 561 i et lite myrområde!

I år varte hekkesesongen for vipene fra midten av mars med fire individer som markerte revirer, til slutten av mars, hvor de siste flyveferdige ungene forlot området. Dette er ca det samme antallet som i 2019.

I reservatet er nok måke- og kråkefugler de viktigste predatorer. Vi har ikke registrert mink i hekkeområdene, og rev finnes som kjent ikke i gamle Øygarden kommune.

Sætre kulturmark, Kvinnherad kommune

Kvinnherad er i dag kommunen med flest hekkende vipere. Det er flere mindre lokaliteter i kommunen der det har hekket et fåtall vipere, bl.a. Skarveland, ved Hydro, Husnes og på lokaliteter i Rosendal. Men den største konsentrasjonen finner vi på Halsnøy, fordelt på lokalitetene Tofte og Sætre kulturmark. Hele 62 vipere ble observert av vår observatør Pål Dale på og over markene til Harald S Arnevik den 3.7.20. Bonden Harald Arnevik følger vipene tett og han anslår 20 reir på sine marker med grasproduksjon. I tillegg var det minimum fire rugende hunner på Tofte kulturmark nær ved. I år var det gunstige forhold for vipene «til Harald», det var svartjord tilgjengelig for vipene i forbindelse med et dreneringsarbeid. Han har også søkt støtte for å ha slike «attlegg» av jord som ikke blir tidlig sådd til, og som da er attraktive matfat for vipene i hekketiden. Slik vil han prøve å legge til rette for vipene i årene framover. Det er en positiv trend for vipene på Halsnøy, og den avgjørende faktor er innsatsen til denne bonden og flere i kommunen.

Satsningsområder 2021

Prosjektet Vern vipa i Hordaland håper vipebønder og rapportører fortsetter arbeidet med å ta vare på den sterkt truede bestanden. Oppsummert anbefaler/oppfordrer prosjektgruppen følgende tiltak i 2021;

- 🌿 Kartlegging og rapportering i tre perioder. Tidspunktene varierer i Hordaland.
 - Ankomst og spill
 - Rugeperioden og pulli
 - Oppvekstperioden mot flyvedyktig unge
 - Vi sløyfer å rapportere antall egg
- 🌿 I områder hvor det er mulig, dekke til/flytte reir under gylling
- 🌿 Merkepinner kan benyttes for merking av reir.
- 🌿 Om mulig få en oversikt over mulige predatorer
- 🌿 I Rogaland er det oppfordring om å pløye en stripe for vipa. Vi oppfordrer våre vipebønder til å gjøre det samme. For mer informasjon se artikkel på hjemmesiden til NOF <https://www.birdlife.no/naturforvaltning/nyheter/?id=2553>

Takksigelser

Vi takker alle, vipebønder og rapportører for innsatsen i 2020 og håper på et godt vipeår i 2021

Vipehann på vakt. Herdla naturreservat 10 juni 2020. Foto Lars©Ågren

Oversikt over lokaliteter og antall 2020

Kommune	LOKALITET	# IND	# RUGENDE	# PULLI	# 1k
Askøy	Herdla	20	10	12	8
Austevoll	Helledalsmyrane	6	3		5
Bergen	Unneland	7	3	7	6
Bergen	Hordnes	3	2	3	2
Bergen	Stend	1			
Bergen	Kalandsviken naturreservat	4			
Bergen	Kolhus	4			
Bømlo	Kjøll	10		1	
Etne	Etneosen	14	7		7
Fitjar	Rimbereid	1			
Fitjar	Rydland	2	1	1	
Fitjar	Vestbøstad	6	3		5
Fitjar	Storemyr	8			
Fjell	Midtre	6	3	4	
Kvam	Tørvik	4	2	2	
Kvinnherad	Eidsvika	2			
Kvinnherad	Rabben	2	1		
Kvinnherad	Skarveland	5			
Kvinnherad	Hydroanlegget Husnes	4	2		5
Kvinnherad	Tofte kulturmark	8	4		4
Kvinnherad	Sætre kulturmark; Halsnøy	62	20		20
Alver	Byrkjeland	11		9	
Alver	Innluro	4		3	
Alver	Hella	10			
Alver	Åse myrane	4			
Alver	Alversund	2		2	
Alver	Krosshøyden	3			
Meland	Lynghøyen	7		10	
Meland	Mjåtveiteilva N	7			
Bjørnafjorden	Fagertunbakken	8	4		9
Stord	Horneland	10	6		
Sveio	Kvalvåg	4	2	7	
Sveio	Bjellandsvatnet	2			
Ulvik	Ulvikspollen	4			
Voss	Myrkdal	3			
Øygarden	Husvatnet/Tjeldstømarken	8	4		9
Øygarden	Kollsnesanleg.	4			
Sum		270	77	61	80